

Pregledna vprašanja za utrjevanje iz ustnega dela izpita iz slovenskega jezika na maturi 2001

Reviewal questions for fortification for oral part of matura in Slovenian language 2001

Ana Jesenovec

Povzetek

Pregledna vprašanja za ustni del maturitetnega izpita iz slovenskega jezika zelo pomagajo maturantom, ki se pripravljajo na maturo leta 2001. Vprašanja so sestavljena glede na zahtevano snov, ki je predpisana v Maturitetnem izpitnem katalogu za slovenski jezik 2001 in jih je razpisala republiška predmetna komisija za slovenski jezik in književnost (Matura 2001).

Naslov: <http://www.s-gim.kr.edus.si/projekti/ucenje/index.htm>

Abstract

Reviewal questions for oral part of Matura in Slovenian language help and support students in their preparations for matura 2001. The questions are made regarding to asked subject which is prescribed in matura catalogue for slovenian language 2001. Those questions were prescribed by Republican subjective commission for Slovenian language and literature.

Address: <http://www.s-gim.kr.edus.si/projekti/ucenje/index.htm>

Ključne besede

navesti, opredeliti, razdelati, obnoviti, razčleniti, opisati, primerjati, razložiti, naštet.

Key words

to alledge, to define, to distribute, to abridge, to analize, to discribe, to compare, to explain, to lift.

Uvod

Za nastanek tega projekta sem se odločila predvsem zaradi prepričanja, da so v primernih vprašanjih povzete teme posamezne snovi in da so dobro oblikovana vprašanja najboljše smernice za utrjevanje znanja. Prepričana sem, da se dijaku velikokrat zdi, da določeno snov obvlada, a tega ne more pred uradnim dokazovanjem nikjer preveriti. S temi vprašanji pa mu je nudena možnost preverjanja znanja »iz prve roke« in samega sebe lahko preverja, koliko v resnici zna. Za ustni del mature iz slovenskega znanja je predpisane zelo veliko snovi in prepričana sem, da bodo prav ta vprašanja letošnjim maturantom zelo pomagala. Mislim, da so vprašanja odličen učen pripomoček za ponavljanje, saj če znamo postaviti pravo vprašanje, potem dobimo tudi pravi odgovor.

Značilnosti spletnih strani

Gradivo se nahaja na straneh: <http://www.s-gim.kr.edus.si/projekti/ucenje/index.htm>
in je razdeljeno na več enot; dve sta temeljni, in sicer:

1. vprašanja iz zgodovine jezika in sociolingvistike;
2. vprašanja iz književnosti.

Vprašanja iz zgodovine jezika in sociolingvistike

Ta enota ima podtemi:

Vprašanja iz zgodovine jezika: Predstavljajo celotno zgodovino slovenskega jezika in njegov razvoj od praindoevropsčine, praslovanščine, slovenščine v srednjem veku in v obdobju pisnega jezika do obdobja slovenskega knjižnega jezika od leta 1550 do današnjih dni. Opozarjajo na ključne točke v zgodovini slovenskega jezika in njegovega razvoja.

Vprašanja iz sociolingvistike: Vprašanja iz sociolingvistike se nanašajo predvsem na termine tega področja (diglosija, aktivna/pasivna/družbena/javna ... dvojezičnost ipd.) in tudi na vedo samo.

Vprašanja iz književnosti

Gradivo je sestavljeno iz več podenot:

Vprašanja iz orientalske književnosti: Književnost orientala obravnavajo vprašanja za ponavljanje znanja iz zahtevanih biblijskih besedil.

Vprašanja iz antične književnosti: Vprašanja za antično književnost predstavljajo razumevanje in uzaveščanje začetkov prave klasične književnosti.

Vprašanja iz srednjeveške književnosti: Vprašanja za srednjeveško književnost so usmerjena predvsem v preglednost tega literarnega obdobja.

Vprašanja iz renesančne književnosti: Renesansa je razdelana že s primerjalnimi vprašanji, in sicer predvsem z literarnimi deli iz antične književnosti.

Vprašanja iz protestantske književnosti: Protestantska književnost je za razumevanje slovenske književnosti v celoti zelo pomembna, saj ji je oralna ledino. Zato so tudi vprašanja za utrjevanje tega literarnega obdobja tako sestavljena.

Vprašanja iz protireformacijske in baročne književnosti: Književnost protireformacije in baroka sestavljajo diagnostična vprašanja, ki zahtevajo ponavljanje posameznih literarnih osebnosti in del.

Vprašanja iz razsvetljenske književnosti: Razsvetljenstvo, tako slovensko kot evropsko, je pomembno kot kulturnozgodovinska oznaka in ne kot umetnostni slog. Zato govorimo o razsvetljenski književnosti in nikakor ne o razsvetljenski glasbi, arhitekturi, slikarstvu. Tako so zasnovana tudi vprašanja za ponavljanje.

Vprašanja iz slovenskega ljudskega slovstva: Ljudsko slovstvo se preverja predvsem z vprašanji, ki zahtevajo poznavanje značilnosti te književnosti.

Vprašanja iz romantične književnosti: Evropska, zlasti pa slovenska romantična književnost sta v zgodovini literature nekaj edinstvenega. Slovenska književnost s Prešernom dobi nove literarne zvrsti; ne le zaradi njih, predvsem zaradi Prešernove pesniške veličine slovenska literatura postane svetovna – v ta pogled so usmerjena vprašanja za ponavljanje.

Vprašanja iz realistične književnosti: Realizem je dosegel velik razmah zlasti v francoski in ruski umetnosti. Kako in kakšen je odmev v slovenskem realizmu, skušajo predstaviti pregledna vprašanja za to literarno obdobje.

Vprašanja iz novoromantične književnosti: Novoromantična književnost prinaša precej vprašanj, ki temeljijo na obnovah posameznih odlomkov in na njihovi literarnoteoretski obravnavi.

Vprašanja iz evropske literature 20. stoletja: Književnost 20. stoletja je spet obravnavana predvsem na temelju primerjalnih vprašanj, in sicer se literarna dela 20. stoletja idealno lahko primerjajo z literarnimi zvrstmi, ki so nastale v prejšnjih literarnih obdobjih.

Vprašanja iz književnosti med obema svetovnjima vojnoma: Književnost med obema vojnoma predstavlja predvsem dve slogovni smeri: ekspresionizem in socialni realizem. Tudi vprašanja slonijo predvsem na preverjanju sloga in obnavljanju le-tega v književnostih, ki so nastajale prej.

Vprašanja iz književnosti upora in revolucije; Zanimivost v slovenski književnosti je književnost upora in revolucije. Vprašanja preverjajo predvsem razumevanje tega obdobja.

Vprašanja iz slovenske književnosti po drugi svetovni vojni. V zadnjem obdobju pa je treba s pomočjo vprašanj predvsem utemeljevati, dokazovati, primerjati, saj naj bi bilo to obdobje produkt vedenja vseh prejšnjih književnih obdobj.

Vprašanja so sestavljena tako, da zahtevajo ob sebi odlomke iz beril oz. jezikovnih vadnic, ki so predpisani za pouk slovenskega jezika v šolah, in na podlagi seznama literature.

KAKO PONAVLJAMO IN UTRJUJEMO SNOV ZA USTNI DEL MATURITETNEGA IZPITA ZA SLOVENSKI JEZIK S POMOČJO VPRAŠANJ NA INTERNETU

Ponavljamo s pomočjo priročnika Književnost na maturi 2001, Beril I, II, III, IV ter jezikovnih vadnic od 1 do 4, ki so predpisani za pouk slovenskega jezika v gimnazijah in srednjih šolah. Maturanti tako lahko predpisano snov utrjujejo prek medmrežja na računalniku doma; so pa tudi v pomoč profesorju v šoli pri pouku in na ta način lahko popestrijo pouk.

Vprašanja so vodena po literarnozgodovinskem načelu, od najstarejšega književnega obdobja, to je orientalskih književnosti, do najmlajšega, to je do sodobne slovenske književnosti.

Tako na medmrežju najprej pregledamo splošni pregled o orientalskih književnostih. Na to obdobje se nato nanašajo štiri vprašanja. Podrobne odgovore najdete v priročniku Književnost na maturi 2001 na straneh 26 do 30. Posebej bodite pozorni na elemente za interpretacijo, ki so napisani takoj pod naslovom in so uokvirjeni, ker je prav to zahtevano znanje na maturi. Za ponovitev tega literarnega obdobja profesor pri pouku porabi eno šolsko uro, če vodi in usmerja dijake.

Naslednji sklop vprašanj – o antiki – je obravnavan v priročniku na straneh 31 do 43. Predlagam, da maturanti med ponavljanjem izpišejo najpomembnejše pojme, ki so v priročniku napisani v odebeljenem tisku, nato pa naj s pomočjo asociativne tehnike pregledno ponovijo to literarno obdobje. Če ponavljamo v šoli pri pouku, sta za to predideni dve šolski uri.

Evropske srednjeveške književnosti res ni veliko, a zato ni nič manj pomembna; ponovimo jo pa hitro - profesor porabi manj kot eno šolsko uro. Obravnavana je v priročniku na straneh 45 do 51.

Četrty sklop vprašanj se nanaša na humanizem in renesanso. Ker je to pomembno literarno obdobje, maturanti poleg literarnih del in njihovih avtorjev preverijo usvojitev literarnih zvrsti, kot so sonet, novela in roman. Predlagam, da profesor najprej prebere vsa vprašanja, nato naj maturanti na straneh 54 do 65 Književnosti na maturi 2001 preberejo vse odgovore, potem pa naj jih s pomočjo profesorjevega frontalnega vodenja še pregledno obnovijo.

Peti in šesti sklop sta obravnavana na straneh 69 do 76, vprašanja o klasicizmu pa na straneh 69 in 76 omenjenega priročnika.

Tako se kronološko s pomočjo priročnika in medmrežja pripravljamo na ustni del maturitetnega izpita iz slovenskega jezika.

Posebej naj predlagam še nekaj načinov za ponavljanje pri pouku. Opozarjam na obsežna in pomembna književna obdobja, kot so romantika (vprašanja so obravnavana na straneh priročnika 96 do 113), potem na evropski in slovenski realizem (na straneh 115 do 143), na novo romantiko in književnost 20. stoletja (na straneh 146 do 182) in sodobno slovensko književnost (na straneh 184 do 229). Možnosti je več.

Nekdo od dijakov, ki rad dela z računalnikom, naj s pomočjo interneta predstavi izbrano literarno obdobje, potem pa naj s sošolci organizira neke vrste okroglo mizo in kot voditelj novinar le-to natančno in podrobno obnovi. Če je dijak verbalno in računalniško spreten, lahko to spelje v eni šolski uri.

Realizem in naturalizem npr. lahko maturanti obnovijo tako, da nekateri iz šolske knjižnice prinesejo čim več primerov v knjižni obliki. Preberejo vprašanje na medmrežju, nato pa si s pomočjo asociaciacije skušajo priklicati v spomin npr. vse o vojnem in zgodovinskem romanu in s tem o Tolstojevem romanu Vojna in mir.

Poleg priročnika Književnost na maturi 2001 pa priporočam uporabo Beril I, II, III, IV, ki so predpisana za pouk slovenskega jezika in književnosti v gimnazijah in srednjih šolah. Zadostovalo bo prebrati odlomek določenega književnega dela (npr. Zupanovega romana Menuet za kitaro) in maturanti se bodo hitro spomnili in bodo znali določiti tip pripovedovalca v tem romanu.

Obstaja pa seveda povsem običajna pot ponavljanja ustnega dela slovenskega jezika za maturo. Profesor naroči dijakom, katera literarna obdobja naj ponovijo doma oz. odlomke katerih književnih del naj preberejo in obnovijo doma; v šoli pa potem s pomočjo vprašanj za ponavljanje na medmrežju vse ponovijo, se pogovorijo, dopolnijo ...

Vsem maturantom želim uspešno ponavljanje!

Literatura

Jesenovec A., Lenardič J.: Književnost na maturi 2001, ICO, Mengeš, 2000.
<http://www.s-gim.kr.edus.si/projekti/ucenje/index.htm>

Avtorica

Ana Jesenovec že deset let poučuje slovenski jezik na Gimnaziji Kranj; prej pa je sedem let poučevala na osnovni šoli. Ima naziv svetovalec.

Je avtorica več priročnikov, Književnost na maturi. Je soavtorica zbirke vaj – narejenih po vzorcu maturitetnih jezikovnih testov – Razčlemba neumetnostnega besedila.

Leta 1999 je napisala Spremno besedo h Kosmačevi noveli Sreči. Od januarja 1998 je predsednica Slavističnega društva Kranj. Je zunanja ocenjevalka na maturi. Na maturi iz slovenskega jezika l. 2000 je bila glavna pregledovalka pisnega dela nalog iz slovenskega jezika. Dela z dijaki tudi kot mentorica pri raziskovalnih in drugih nalogah.

ana.jesenovec@guest.arnes.si

The Author

Ana Jesenovec has been teaching slovenian language in Gimnazija Kranj for ten years; before she taught in a primary school for seven years. She has a title of counsellor. She is the author of handbooks Književnost na maturi. She is co-author of collection of exampapers – they are made after matura sample tests – Razčlemba neumetnostnega besedila. She is the author of a study on a short story Sreča (Happiness) by Kosmač. She has been the president of Slavistično društvo Kranj since january 1998. She is external examiner. She was the main controller of the

written part of matura for slovenian language. She work with student's researches and other works.

ana.jesenovec@guest.arnes.si